

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO FINANCIJA**

PRIJEDLOG ZAKONA O KAMATAMA, S KONACNIM PRIJEDLOGOM ZAKONA

Zagreb, svibanj 2004.

PRIJEDLOG ZAKONA O KAMATAMA, S KONACNIM PRIJEDLOGOM ZAKONA

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje Zakona o kamatama (dalje u tekstu: Zakon) sadržana je u clanku 2. stavak 4. Ustava Republike Hrvatske.

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM TE POSLJEDICE KOJE CE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

Ocjena stanja

Zakon o visini stope zatezne kamate iz 1989. godine, koji je preuzet iz regulative bivše SFRJ (Narodne novine, broj 53/91) i koji je bio na snazi do 22. listopada 1993., odredio je da dužnik koji zakasni s ispunjenjem novčane obveze plaća zatezne kamate na iznos duga do trenutka isplate u visini stope koju mjesečno utvrđuje Narodna banka Hrvatske (sada Hrvatska narodna banka) uvećane za 20%, a obracun zateznih kamata obavlja se mjesečno primjenom konformne metode.

Istu je formulaciju preuzela i prva Uredba o visini stope zatezne kamate (Narodne novine, broj 95/93) koja je stupila na snagu 30. listopada 1993. godine.

Ovi su propisi u vrijeme njihova donošenja tumačeni na način da bi se konformna metoda trebala primjenjivati jedino za razdoblja kraća od razdoblja za koje je utvrđena stopa zatezne kamate, a to je, ovisno o razdoblju, bilo mjesečno ili godišnje razdoblje.

Prema odredbama Uredbe o visini zatezne kamate (Narodne novine, broj 22/94), koja se primjenjivala od 1. travnja 1994. godine za razdoblje kraće od godine dana primjenjuje se konformni način obracuna kamata, a stopa zatezne kamatne određena je na godišnjoj razini.

Zakon o zateznim kamatama (Narodne novine broj, 28/96) preuzeo je navedenu odredbu iz predhodne Uredbe, pa je u clanku 3. stavak 1. ovoga Zakona određeno da se kamate za razdoblje kraće od godine dana utvrđuju primjenom konformnog načina obracuna.

Prema odredbama važećeg Zakona, konformna se metoda treba primjenjivati za razdoblja kraća od razdoblja za koje je utvrđena stopa zatezne kamate, a to je razdoblje od godine dana.

Međutim, problem je nastao onda kad se primjena konformnog kamatnjaka, odnosno konformne metode u izracunu zatezne kamate za razdoblja kraća od razdoblja za koje je utvrđena stopa zatezne kamate, u praksi pretvorila u pravilo da se kamata izracunata konformnim načinom po isteku

obracunskog razdoblja pripisuje glavnici i uvecava ju. Tako novoformirana glavnica sadrži u sebi i svotu zatezne kamate iz prethodnog razdoblja i na tako formiranu glavicu obracunava se zatezna kamata u iducem razdoblju. U svakom iducem obracunskom razdoblju, koje je cesto višegodišnje, glavnica se na pocetku razdoblja obracuna iznova uvecava za prethodno obracunatu zateznu kamatu i tako se u razdoblju višegodišnjih obracuna zatezne kamate višekratno obracunava i zatezna kamata na ranije obracunatu zateznu kamatu. Tako je konformni nacin obracuna od svoje primjene za razdoblja kraća od razdoblja za koje je utvrđena stopa zatezne kamate, a od Uredbe o visini stope zatezne kamate (Narodne novine, broj 22/94) to je godina dana, bez nedvojbeno jasnog pravnog temelja protegnut na cijelo razdoblje kašnjenja. U tijeku izrade ovog Prijedloga Zakona Hrvatski sabor donio je vjerodostojno tumačenje clanka 3. stavak 1. važeceg Zakona o zateznim kamata po kojem se kamate do godine dana racunaju primjenom konformne metode, a preko godine dana primjenom proporcionalne metode obracuna kamate.

Osnovna pitanja koja se trebaju urediti Zakonom

S obzirom na razlicita postupanja u praksi ovim Zakonom otklonila bi se mogucnost razlicitih postupanja vezano uz obracun zatezne kamate jer je ovim Zakonom jednoznacno uređeno da se zatezna kamata obracunava proporcionalnom metodom bez pripisa kamate na kraju obracunskog razdoblja. Osim navedenog, ovim Zakonom određeno je da Vlada Republike Hrvatske na preporuku strucnog tijela, Odbora za utvrđivanje kamatnih stopa, određuje najvišu dopuštenu ugovornu kamatnu stopu koja se ugovara između dužnika i vjerovnika kako bi se izbjegla mogucnost ugovaranja neprihvatljivo visokih kamatnih stopa kojima vjerovnik iskorištava težak položaj dužnika.

III. OCJENA I IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVEDBU ZAKONA

Za provedbu ovoga Zakona nije potrebno osigurati posebna sredstva u Državnom proračunu.

IV. OBRAZLOŽENJE PRIJEDLOGA ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Sukladno clanku 159. Poslovnika Hrvatskog sabora predlaže se upucivanje ovog Zakona po hitnom postupku jer se istim vrši uskladivanje zakonodavstva sa pozitivnim stecevinama Europske unije.

V. TEKST KONACNOG PRIJEDLOGA ZAKONA O KAMATAMA

Opće odredbe

Članak 1.

(1) Ovim Zakonom uređuje se obračunavanje i plaćanje zatezних kamata kada dužnik kasni s ispunjenjem novčanih obveza.

(2) Novčanim obvezama iz stavka 1. ovoga članka smatraju se i porezi, prirezi, carine, pristojbe, doprinosi i drugi javni prihodi (u daljnjem tekstu: javni prihodi).

(3) Ovim Zakonom određuju se najviše dopuštene stope ugovorne kamate u novčanim obvezama između pravnih i fizičkih osoba koje stupaju u vjerovničko-dužničke odnose kao i obračunavanje i plaćanje kamata na više plaćene javne prihode.

Obračunavanje zatezne kamate

Članak 2.

Stopa zatezne kamate kada dužnik kasni sa ispunjenjem novčane obveze ne može biti viša od stope zatezne kamate koje na preporuku Odbora za utvrđivanje kamatnih stopa uredbom propiše Vlada Republike Hrvatske.

Članak 3.

(1) Zatezna kamata obračunava se primjenom dekurzivnog jednostavnog kamatnog racuna na dospjelu glavnici bez pripisa zatezne kamate glavnici istekom obračunskog razdoblja.

(2) Pri obračunu zatezne kamate primjenjuje se ovaj matematički izraz:

$$? = \frac{C \times p \times n}{100}$$

gdje oznake imaju sljedeće značenje:

K = zatezna kamata

C = glavnica

p = stopa zatezne kamate

n = broj godina

(3) Pri obracunu zatezne kamate za obracunsko razdoblje kraće od jedne godine primjenjuje se kalendarski broj dana za tu godinu i koristi se ovaj matematički izraz:

$$? = \frac{C \times p \times d}{36.500}$$

odnosno za prijestupnu godinu:

$$? = \frac{C \times p \times d}{36.600}$$

gdje oznake imaju sljedeće značenje:

K = zatezna kamata

C = glavnica

p = stopa zatezne kamate

d = broj dana

Članak 4.

Ne može se ugovarati kamata po dospijecu po stopi višoj od stope zatezne kamate propisane uredbom iz članka 2. ovoga Zakona.

Ugovorna kamata

Članak 5.

Stopa ugovorne kamate u novčanim obvezama između pravnih i fizičkih osoba koji stupaju u vjerovničko-dužničke odnose ne može biti viša od najviše dopuštene ugovorne kamatne stope koju na preporuku Odbora za utvrđivanje kamatnih stopa uredbom propiše Vlada Republike Hrvatske.

Odbor za utvrđivanje kamatnih stopa

Članak 6.

- (1) Odbor za utvrđivanje kamatnih stopa stručno je tijelo čije članove čine predstavnici Ministarstva financija, Hrvatske narodne banke te udruženja financijskih institucija i potrošača .
- (2) Članove Odbora za utvrđivanje kamatnih stopa imenuje ministar financija na vremenski period od četiri godine na prijedlog Ministarstva financija, Hrvatske narodne banke i udruženja financijskih institucija i potrošača.
- (3) Način rada Odbora za utvrđivanje kamatnih stopa utvrdit će se poslovníkom.
- (4) Odbor za utvrđivanje kamatnih stopa sastaje se dva puta godišnje, a po potrebi i češće, te na temelju statističkih podataka dobivenih od Hrvatske narodne banke daje preporuke za donošenje uredbe o visini zatezних kamatnih stopa te uredbe o visini najviših stopa ugovornih kamata na novčane obveze.

Kamate na više placene javne prihode

Članak 7.

Na iznose više placenih javnih prihoda obračunavaju se kamate po kamatnoj stopi koju uredbom propiše Vlada Republike Hrvatske.

Nadzor nad provedbom Zakona

Članak 8.

Nadzor provedbe ovoga Zakona kod vjerovnika pravnih ili fizičkih osoba provode nadzorna tijela koja su, sukladno posebnim propisima, nadležna za nadzor njihova poslovanja.

Kaznene odredbe

Članak 9.

- (1) Novčanom kaznom u iznosu od 50.000 do 500.000 kuna kaznit će se za prekršaj vjerovnik pravna ili fizička osoba:

1. ako ugovori ili obracuna ili naplati zateznu kamatu protivno odredbama clanka 2. ovoga Zakona,

2. ako obracuna zateznu kamatu na nacin suprotan clanku 3. ovoga Zakona.

(2) Novcanom kaznom u iznosu od 10.000 do 50.000 kuna kaznit ce se odgovorna osoba u pravnoj osobi koja je pocinila prekršaj iz stavka 1. ovoga clanka.

Clanak 10.

(1) Novcanom kaznom u iznosu od 100.000 do 1.000.000 kuna kaznit ce se za prekršaj vjerovnik pravna ili fizicka osoba:

1. ako ugovori ili obracuna ili naplati kamatu protivno odredbama iz clanka 5. ovoga Zakona.

(2) Novcanom kaznom u iznosu od 50.000 do 100.000 kuna kaznit ce se odgovorna osoba u pravnoj osobi koja je pocinila prekršaj iz stavka 1. ovoga clanka.

Prijelazne i završne odredbe

Clanak 11.

(1) U roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona Vlada Republike Hrvatske donijeti ce uredbe propisane ovim Zakonom.

(2) U roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona ministar financija imenovati ce clanove Odbora za utvrđivanje kamatnih stopa.

Clanak 12.

Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Zakon o zateznim kamatama (Narodne novine, br. 28/96) osim Uredbe o visini stope zatezne kamate (Narodne novine, br. 72/02) koja ostaje na snazi do donošenja uredbe iz clanka 2. ovoga Zakona.

Clanak 13.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u Narodnim novinama.

VI. OBRAZLOŽENJE TEKSTA KONACNOG PRIJEDLOGA ZAKONA O KAMATAMA

Uz clanak 1.

Ovim clankom uređuje se predmet ovog Zakona. Prema predloženom tekstu, ovaj Zakon uređuje obracunavanje i placanje zatezних kamata kada dužnik kasni s ispunjenjem novcanih obveza, zatim način određivanja visine najviše stope ugovorne kamate između pravnih i fizičkih osoba koje stupaju u vjerovnicko-dužnicke odnose te placanje kamata kod više placenih javnih prihoda.

Uz clanak 2.

Ovim clankom uređuje se način određivanja stopa zatezних kamata. Prema odredbama ovog clanka visinu stopa zatezних kamata propisivala bi uredbom Vlada Republike Hrvatske na preporuku stručnog tijela, Odbora za utvrđivanje kamatnih stopa, koji bi bio sastavljen od predstavnika Ministarstva financija, Hrvatske narodne banke i predstavnika udruženja financijskih institucija i udruženja potrošača. Odbor bi prateći kretanja na financijskom tržištu davao preporuke Vladi Republike Hrvatske za donošenje uredbe o visini stope zatezних kamata koje bi bile utvrđivane u odnosu na visinu najviše stope ugovorne kamate koju vjerovnik može ugovoriti, obracunavati i/ili naplacivati.

Uz clanak 3.

Odredbama ovog clanka uređena je primjena jednostavnog kamatnog racuna prilikom obracunavanja zatezne kamate bez pripisa zatezne kamate glavnici na kraju obracunskog razdoblja i dana je formula za obracun. Prema prijedlogu kamata bi se racunala prema kalendarskom broju dana za godinu 365 odnosno 366 za prijestupnu godinu. Predloženim tekstem odredbi ovog clanka izbjegava se mogućnost različitog tumačenja metode obracuna zatezne kamate.

Uz clanak 4.

Odredbama ovog clanka određeno je da vjerovnik ne može ugovarati kamatu po dospeljenu po stopi višoj od stope zatezne kamate. Do sada je često u praksi bio slučaj da se zatezna kamata, iako je ona propisana važećim Zakonom o zateznim kamatama i Uredbom o visini stope zatezne kamate, ugovarala u iznosima višim nego je to propisano pozitivnim zakonskim propisima. Stoga je predlagatelj odredbama ovog clanka jednoznačno propisao da je vjerovnik, a tu se misli i na financijske institucije, dužan primjenjivati stope zatezne kamate koje uredbom, a na preporuku Odbora za utvrđivanje kamatnih stopa, propiše Vlada Republike Hrvatske.

Uz članak 5.

Odredbama ovog clanka predlaže se da Vlada Republike Hrvatske na preporuku Odbora za utvrđivanje kamatnih stopa donosi uredbu kojom propisuje najviše stope ugovorne kamate koju obracunava i/ili naplacuje vjerovnik za novčane obveze. S obzirom na dosadašnju praksu da su neki vjerovnici ugovarali kamatnu stopu i po 1% dnevno i na taj način koristili težak položaj a i neznanje dužnika, te da u nas sudska praksa u presudama za tzv. lihvarske kamate ne postoji, ovim prijedlogom uredilo bi se postupanje vjerovnika prilikom ugovaranja kamate koja predstavlja naknadu za uslugu danu dužniku koja je iskazana u novcu.

Uz članak 6.

Odredbama ovog clanka utvrđuje se sastav i način rada Odbora za utvrđivanje kamatnih stopa. Predlaže se da Odbor čine predstavnici Ministarstva financija, Hrvatske narodne banke te predstavnici udruženja financijskih institucija i potrošača. Poslovníkom Odbora pobliže bi se uredilo način rada i donošenja preporuka o visini kamatnih stopa.

Uz članak 7.

Ovim člankom ureden je način obracunanjanja kamata na više uplacene javne prihode. Ovim Zakonom predlaže se da i visinu ovih kamatnih stopa donosi uredbom Vlada Republike Hrvatske. Kod utvrđivanja ovih kamatnih stopa ostalo bi se na dosadašnjem nacelu da one budu niže od stopa zateznih kamata iz jednostavnog razloga da se štiti proračun, odnosno da se ne pojavi slučaj da porezni obveznik ne uplati svjesno veći iznos javnog prihoda i onda od države potražuje kamatu koja bi, da se primjenjuje stopa zateznih kamata, bila daleko veća nego da je ta sredstva deponirao u poslovnoj banci. Iz navedenog razloga predlagatelj smatra da bi trebao ostati dosadašnji način utvrđivanja kamatnih stopa za više placene javne prihode.

Uz članak 8.

Ovim člankom uredeno je da nadzor nad primjenom ovog Zakona provode nadzorna tijela koja su sukladno posebnim zakonima određena za provođenje nadzora poslovanja određenog vjerovnika

prema njegovoj djelatnosti. To znaci da bi Hrvatska narodna banka bila nadležna u postupku nadzora nad poslovanjem banaka nadzirati da li se banka pridržava odredbi ovog Zakona, isto tako Ministarstvo financija kod nadzora štedno-kreditnih zadruga itd.

Uz članke 9. i 10.

Odredbama ovih članaka propisani su slucajevi kada vjerovnik cini prekršaj i propisane su kazne za vjerovnika pravnu ili fizicku osobu kao i kazne za odgovornu osobu u pravnoj osobi ukoliko pocini prekršaj propisan ovim Zakonom. Maksimalni iznos kazne za prekršaje od 1.000.000,00 kuna uskladen je sa clankom 30. Zakona o prekršajima (Narodne novine 88/02).

Uz članke 11., 12. i 13.

Odredbama ovih članaka uredeni su rokovi za donošenje podzakonskih akata i imenovanje članova Odbora za utvrđivanje kamatnih stopa (clanak 11.), navedeni su zakoni koji stupanjem na snagu ovog Zakona prestaju važiti kao i važenje postojecih podzakonskih akata do donošenja novih u skladu s ovim Zakonom (clanak 12.) te stupanje na snagu ovog Zakona u roku od osam dana od objave u Narodnim novinama (clanak 13.).